

УДК 336.71:65.012.32

Кошель Г. М., студентка 6 курсу, Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ УБС, м. Харків, Україна

Вядрова І. М., кандидат економічних наук, професор, Харківський навчально-науковий інститут ДВНЗ УБС, м. Харків, Україна

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У статті акцентовано увагу на тому, що активний розвиток інтеграційних процесів зумовлює необхідність застосування нових підходів до управління кредитним портфелем банку. Проведено аналіз ефективності управління кредитним портфелем банку з точки зору прибутковості та ризикованості. З метою підтвердження залежності та визначення ступеню впливу зазначених показників на ефективність управління кредитним портфелем побудовано економіко-математичну модель. Запропоновано заходи щодо забезпечення стабільності банківської системи шляхом удосконалення структури та якості кредитного портфеля.

Ключові слова: оцінка, кредитний портфель, кредитні ризики, доходність, ефективність, управлінські заходи, диверсифікація, прогнозування, регресія..

Кошель А. Н., студентка 6 курса, Харьковский учебно-научный институт ГВУЗ УБС, г. Харьков, Украина

Вядрова И. Н., кандидат экономических наук, профессор, Харьковский учебно-научный институт ГВУЗ УБС, г. Харьков, Украина

ЭФФЕКТИВНОСТЬ УПРАВЛЕНИЯ КРЕДИТНЫМ ПОРТФЕЛЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ

В статье акцентировано внимание на том, что активное развитие интеграционных процессов обуславливает необходимость применения новых подходов к управлению кредитным портфелем банка. Проведен анализ эффективности управления кредитным портфелем банка с точки зрения доходности и рискованности. С целью подтверждения зависимости и определения степени влияния указанных показателей на эффективность управления кредитным портфелем построена экономико-математическая модель. Предложены меры по обеспечению стабильности банковской системы путем усовершенствования структуры и качества кредитного портфеля.

Ключевые слова: оценка, кредитный портфель, кредитные риски, доходность, эффективность, управленческие меры, диверсификация, прогнозирования, регрессия.

Koshel H., a student, Kharkivskiyi navchalno-naukovyi instytut DVNZ UBS, Kharkiv, Ukraine

Viadrova I., Candidate of Economic Sciences, professor, Kharkivskiyi navchalno-naukovyi instytut DVNZ UBS, Kharkiv, Ukraine

EFFICIENCY OF CREDIT PORTFOLIO MANAGEMENT IN CONDITIONS OF ECONOMIC INSTABILITY

Introduction. *The active development of integration processes causes the necessity of applying high-level approaches to management of the banking system, which is an essential part of the financial sector. Due to the importance of credit operations in the portfolio of banking assets, development of efficient and flexible credit management system is the basis for financial and market stability of banks.*

Purpose. *Analyze the condition of the credit portfolio of banking institutions under the influence of economic processes and make conclusions and recommendations about the effectiveness of managing the bank's credit portfolio and generalize ways of improving the structure and quality of the bank's credit portfolio.*

Results. *Over the last six years, the quality of the credit portfolio has become worse because of the bad debts growing and, as a result, decreasing in revenues. The calculated coefficient of management efficiency of a credit portfolio shows the dependence of this indicator on the value of risk and yield. In order to confirm the dependence and determine the degree of influence of these indicators on the efficiency of management of a loan portfolio, an economic-mathematical model was constructed on the example of both individual banks and the banking system as a whole. Detected dependence of factors is quite logical, therefore, the model can be recommended for practical use.*

Conclusion. *Using this method of determining the management efficiency of a credit portfolio will allow the management of the bank to make reasonable decisions. It will allow the possibility of forming a more justified credit portfolio, taking into account not only the profitability, but also the real level of risk of credit operations.*

Keywords: *estimation, credit portfolio, credit risks, profitability, efficiency, management measures, diversification, forecasting, regression.*

JEL Classification: *G 21.*

Постановка проблеми. Важливою рисою сучасної вітчизняної економіки є поглиблення інтеграційних процесів, що зумовлює необхідність застосування якісно нових підходів до розвитку економіки, зокрема, банківської системи, яка є суттєвою ланкою фінансово-кредитного сектору. Враховуючи важливе місце кредитних операцій в портфелі банківських активів, розробка ефективної та гнучкої системи управління кредитними операціями виступає основою фінансової стабільності й ринкової стійкості банків. Якісний кредитний портфель забезпечує ліквідність і надійність кредитної установи. Це у свою чергу важливо для як для акціонерів, так і для клієнтів банку, оскільки стан кредитного портфеля дає можливість судити про ефективність кредитної політики банку, його конкурентоспроможність та здатність протистояти впливу негативних чинників [2]. Саме тому банківське кредитування в Україні потребує подальших наукових теоретичних досліджень і

практичних розробок з питань удосконалення оцінки ефективності кредитної діяльності банківських установ для забезпечення стабільного функціонування банківської системи України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивчення економічної літератури свідчить, що питанню ефективності кредитного портфеля приділяється значна увага, зокрема, таких вчених як: А. Казарцев, Д. Чеховський, А. Ключарьова, М. Савлук, А. Мороз, В. Міщенко та інші. Незважаючи на значний вклад вчених-науковців у дослідження проблеми ефективного формування та оцінки кредитного портфелю, зміни, які відбуваються у банківській системі, зумовлюють необхідність поглибленого аналізу кредитної діяльності банків щодо якості та ризиковості сформованого ними кредитного портфеля.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є визначення сутності поняття «кредитний портфель», проведення аналізу

стану кредитного портфеля банківських установ під впливом економічних процесів та формування висновки і рекомендації щодо ефективності управління кредитним портфелем банків та узагальнити шляхи удосконалення структури та якості кредитного портфеля банку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кредитні операції будь-якого банку в Україні є основним джерелом його доходів і, разом з тим, найбільшою статтею активів. Від успішного проведення кредитних операцій залежить прибутковість як окремої банківської установи, так і банківської системи в цілому. До того ж кредитний портфель становить головне джерело ризиків, які впливають на надійність та безпеку банківських установ. З метою

забезпечення організації ефективної кредитної діяльності банківські установи розробляють власну внутрішню кредитну політику та впроваджують практичні механізми її реалізації, саме тому однією з найважливіших задач управління кредитною діяльністю є формування ефективної структури та аналіз кредитного портфеля банку.

В економічній літературі серед авторів немає єдиного трактування визначення кредитного портфеля банку. Частина авторів до кредитного портфелю відносять всі фінансові активи разом з пасивами банку, інші співвідносять це поняття тільки з кредитними операціями. Дослідимо основні наукові підходи до трактування сутності кредитного портфелю (табл. 1).

Таблиця 1 **Наукові підходи до трактування поняття «кредитний портфель»**

Автор	Трактування
Бугель Ю. [1]	набір кредитних інструментів для досягнення встановлених цілей
НБУ [2]	сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань кредитної політики
Голуб В. М. [3]	інструмент управління кредитною діяльністю комерційного банку, що має спрямовувати його стратегічну політику і поточну діяльність на виконання завдань державної кредитної політики
Загородній А. Г. [4]	економічні відносини, що виникають при видачі й погашенні кредитів, здійсненні прирівняних до кредитних операцій
Лаврушин О. І. [5]	сукупність виданих позик, які класифікуються на основі критеріїв, пов'язаних з різними чинниками кредитного ризику
Пашков А. І. [6]	сукупність вимог банку по наданих кредитах. До складу кредитного портфеля банку входять: міжбанківські кредити; кредити організаціям і підприємствам; кредити приватним особам
Примостка Л. О. [7]	сукупність усіх позик, наданих банком з метою одержання прибутку
Челноков В. А. [8]	відображає вибір напрямків кредитних вкладень в залежності від їх прибутковості та ступеня ризику

Джерело: складено на основі [1-8]

Виходячи із зазначених трактувань поняття, наведених у табл. 1, доцільно виділити чотири підходи дефініції «кредитний портфель». Так, одні науковці представляють кредитний портфель у вузькому значенні, що дає змогу розкрити сутність поняття як сукупність кредитних активів банку. Друга група науковців наголошують на тому, що кредитний портфель є складним управлінським процесом, який характеризує вибір

напрямків вкладень, тобто розглядають його значення як інструмент реалізації кредитної політики комерційного банку. Інші автори трактують сутність поняття «кредитний портфель» як сукупність економічних відносин. Відповідно до четвертого підходу значення кредитного портфелю розглядається не тільки на рівні банківської установи, але й на загальнодержавному рівні.

Підсумовуючи, доцільно узагальнити поняття кредитного портфеля як сукупність

наданих банком позичок, класифікованих на основі різних критеріїв (розмір кредитів, ступінь ризику, термін функціонування, типи позичальників тощо), сформованих з метою ефективного управління, тобто отримання прийняттого рівня доходу та забезпечення платоспроможності банку при мінімальному рівні кредитного ризику.

Спираючись на узагальнене визначення поняття кредитного портфеля, слід зазначити, що необхідною умовою ефективного управління кредитним портфелем і кредитною діяльністю банку є розробка і проведення банком зваженої кредитної політики. Кредитна політика банку має охоплювати найважливіші елементи та принципи організації кредитної роботи в

банку, визначати обсяг та пріоритетні напрями кредитування, а також забезпечити максимальну дохідність за мінімального рівня ризику.

Аналізуючи динаміку кредитного портфеля (табл 2), слід зазначити, що 2010 рік можна вважати початком стабільного відновлення банківського сектора після наслідків фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр., про що свідчить зростання кредитних портфелів банківських установ поряд з позитивною динамікою доходів населення і корпоративних прибутків. Це характеризує також поліпшення кредитоспроможності позичальників і поступове відновлення попиту на кредитні ресурси з боку економіки.

Таблиця 2 Показники функціонування кредитного ринку у 2010–2016 рр.

Показник	Роки					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Кредитний портфель, млрд грн	746	694	799	873	713	554
Темп приросту кредитного портфелю, %	X	-6,971	15,13	9,2616	-18,33	-22,3
Частка кредитів в активах, %	79,19	61,58	62,57	66,34	56,95	44,04
Кредити юр. особам, млрд грн	540	560	654	727	616	480
Кредити фіз. особам, млрд грн	205	133	145	146	97	74
Частка кредитів в іноземній валюті, %	47,18	37,18	34,54	28,84	51,19	48,01
Процентні доходи, млрд, грн	113	119	132	154	154	136
Резерв, млрд грн	139	132	122	189	311	316
темп приросту резервів, %	X	-5,30	-8,20	35,45	39,23	1,58
Депозитний портфель, млрд грн	753	597	702	718	760	860
Прострочені кредити, млрд грн	84	72	70	135	213	250
Частка прострочених кредитів, %	11,26	10,37	8,76	15,46	29,87	39,71
Темп приросту прострочених кредитів, %	X	-16,67	-2,86	48,15	36,62	14,80

Джерело: складено на основі [9]

До основних проблем належать: зміна одного управлінського апарату на інший; військові дії на сході України; низький зовнішній попит унаслідок гальмування економічного зростання країн – основних торговельних партнерів; зниження купівельної спроможності населення внаслідок зменшення реальних доходів населення; погіршення фінансових результатів діяльності підприємств, звуження кредитної активності, скорочення державного фінансування та високий рівень невизначеності; збільшення процесу

знецінення української гривні, як наслідок – зростання курсу долара з 8 до 26 гривень за одиницю; зменшення кількості банків.

Таким чином, слід відмітити, що початок 2014 року ознаменувався новою хвилею кризи в країні, яка безпосередньо вплинула на банківський сектор, зокрема на кредитний портфель. Внаслідок цілої системи причин, що зазначені вище, з початку 2014 р. відбувся злам позитивного тренду зростання обсягів кредитування економіки на негативний.

З жовтня 2014 року падіння рівня кредитування набуло прискорення. В цілому

за два останніх роки обсяг кредитів впав на 319 млрд грн, або на 57,76 %. Структура кредитів свідчить про спрямування коштів банків головним чином на оптову та роздрібну торгівлю (майже 34 %), тобто на види діяльності з коротким операційним циклом. Друге та третє місця відповідно посідають переробна промисловість – 24,66% та сільське, лісове та рибне господарства – 6,15%.

Частка кредитів в іноземній валюті в кредитному портфелі залишається високою (55,8% станом на 01.01.2016), що свідчить про високий рівень доларизації економіки. Переважання кредитів домогосподарств в іноземній валюті протягом 2014–2016 рр. було спричинено не видаванням нових кредитів в іноземній валюті фізичним особам, а девальвацією гривні, внаслідок чого обсяги споживчих кредитів в іноземній валюті в

перерахунку на національну зросли. Отже, основна частка валютних кредитів – це кредити, що були надані населенню ще в 2008-2009 рр. на придбання і будівництво нерухомості. У зв'язку зменшенням реальних доходів значна частка позичальників не має можливості й надалі погашати свої кредити, що спричиняє наявність проблемної заборгованості.

Аналізуючи динаміку, бачимо, що на фоні скорочення кредитного портфеля протягом 2014-2016 рр. спостерігається зростання обсягу проблемної заборгованості (рис 1). Паралельно зі зростанням простроченої заборгованості банки змушені були збільшувати резерви, тому динаміка зростання резервів практично збігалася з динамікою зростання рівня простроченої заборгованості. Найбільші зростання спостерігаються впродовж 2014–2015 рр.

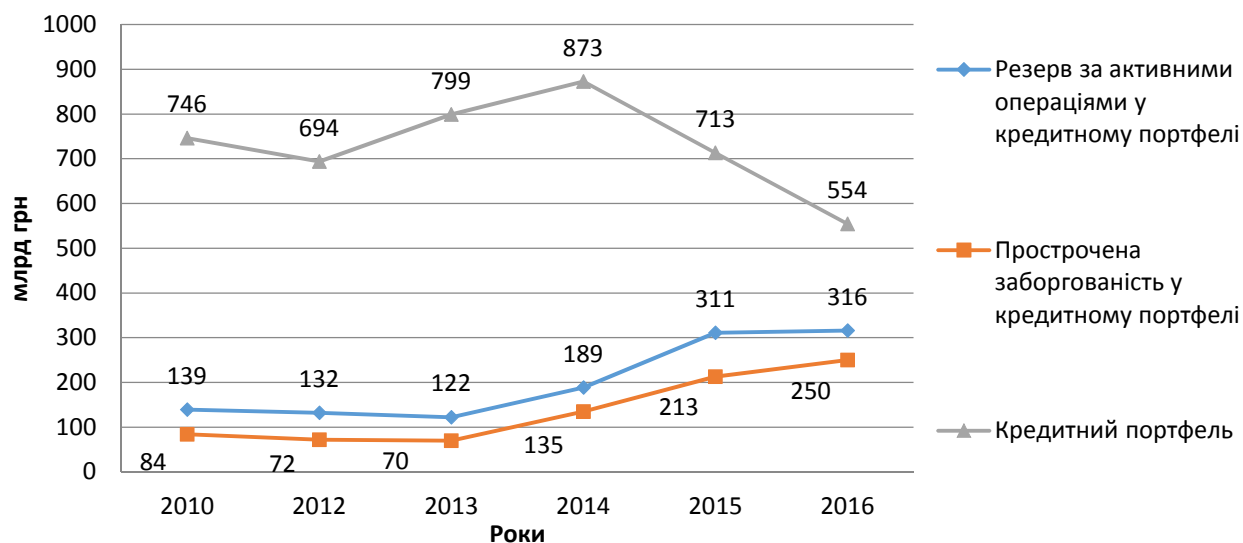

Рисунок 1 – Динаміка обсягу кредитного портфеля, простроченої заборгованості та сформованих резервів

Джерело: побудовано на основі даних [9]

У 2015 р. частка резервів за активними операціями у кредитному портфелі сягала 43 %, а частка простроченої заборгованості дорівнювала 29,87 %, тоді як у 2010 р. дані показники мали значення 18,63 % та 11,26 % відповідно. На кінець 2016 р. темп приросту даних показників зменшився, обсяг резервів за активними операціями збільшився лише

на 1,58 % у порівнянні з 2015 р., а частка простроченої заборгованості у кредитному портфелі банків становила 14,80 %.

Слід відмітити продовження висхідної тенденції кредитування у 2017 році. За останні десять місяців обсяг кредитного портфеля зріс на 451 млрд грн, або на 45 %, у тому числі обсяг кредитів, наданих

юридичним особам, збільшився на 44,7%, а фізичним особам – на 48,7 % і на кінець третього кварталу 2017 р. становили 832 млрд грн та 158 млрд грн відповідно. Частка кредитів в іноземній валюті в загальному обсязі наданих кредитів продовжує

тенденцію 2016 року, тобто поступово скорочується. Станом на другий квартал частка кредитів скоротилася на 4,39 % відповідно до 2016 року. Зазначені зміни є причиною зниження якості кредитних портфелів банків в Україні (табл. 3).

Таблиця 3 Оцінка якості кредитного портфеля банківської системи

Показники	Роки					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом	0,20	0,24	0,24	0,17	0,13	0,22
Коефіцієнт якості кредитного портфеля	0,19	0,19	0,15	0,22	0,44	0,57
Коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом	0,95	0,78	0,64	1,28	3,31	2,55
Коефіцієнт дохідності кредитного портфеля	0,15	0,17	0,14	0,18	0,10	0,25
Коефіцієнт частки відсоткових доходів у загальній сумі доходів	0,83	0,66	0,55	0,77	0,52	0,78
Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів та відсоткових витрат, пов'язаних із залученням	1,85	1,75	1,38	1,60	0,76	1,52
Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій	0,07	0,07	0,06	0,07	0,06	0,09
Чистий спред	0,07	0,06	0,02	0,04	0,02	0,15

Джерело: складено на основі [9]

Отримані результати дають змогу зробити наступні висновки:

– загалом найнижчі значення показників, що характеризують дохідність кредитного портфеля зафіксовані у 2013 р. та 2015 р. Варто зауважити, що поступове зниження показників чистого спреду починаючи з 01.01.2010 р. свідчить про скорочення різниці між середньозваженими процентними ставками за активними і пасивними операціями банків тобто про зменшення їх чистої дохідності;

– значення показників ризикованості стрімко зростає упродовж 2014-2016 рр. Збільшення коефіцієнта якості кредитного портфеля упродовж 2014-2016 рр. свідчить про підвищення ризикованості кредитних операцій зазначеного періоду.

З метою порівняння отриманих даних з загальносистемними проаналізуємо динаміку визначених показників за групами банків на основі окремо взятих установ. Банком з державним капіталом обрано Ощадбанк, банк іноземної банківської групи – Кредобанк та представником банків з

українським капіталом виступає АТ «Таскомбанк». Розраховані дані наведені в табл. 4.

Аналізуючи отримані значення показників, слід зазначити, що на протязі всього досліджуваного періоду в Ощадбанку спостерігається зростання показників дохідності та ризику. Проаналізовані показники Кредобанку мали висхідний характер протягом усього досліджуваного періоду. За останні шість років коефіцієнт дохідності та прибутковості збільшилися на 0,19 та 0,8 пунктів відповідно. Частка відсоткових доходів у загальній сумі доходів підвищилася на 0,15 пунктів, а різниця між середньозваженими процентними ставками за активними і пасивними операціями збільшилася з 0,06 до 0,14.

Таблиця 4 - Оцінка якості кредитного портфеля окремих банків

Показник	Банк	Роки					
		2010	2012	2013	2014	2015	2016
Коефіцієнт покриття кредитного портфелю власним капіталом	Таскомбанк	0,31	0,19	0,16	0,15	0,11	0,05
	Ощадбанк	0,42	0,35	0,35	0,27	0,29	0,53
	Кредобанк	0,23	0,30	0,27	0,16	0,11	0,34
Коефіцієнт якості кредитного портфеля	Таскомбанк	0,11	0,09	0,09	0,10	0,08	0,06
	Ощадбанк	0,07	0,05	0,23	0,34	0,67	0,77
	Кредобанк	0,07	0,10	0,14	0,19	0,05	0,03
Коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом	Таскомбанк	0,36	0,44	0,59	0,69	0,74	1,19
	Ощадбанк	0,17	0,15	0,67	1,25	2,29	1,45
	Кредобанк	0,32	0,32	0,52	1,21	0,47	0,09
Коефіцієнт дохідності кредитного портфеля	Таскомбанк	0,14	0,16	0,16	0,18	0,17	0,15
	Ощадбанк	0,20	0,20	0,21	0,19	0,28	0,30
	Кредобанк	0,11	0,17	0,18	0,18	0,18	0,20
Коефіцієнт частки відсоткових доходів у загальній сумі доходів	Таскомбанк	0,85	0,71	0,84	0,92	0,76	0,91
	Ощадбанк	0,87	0,80	0,75	0,85	0,89	0,75
	Кредобанк	0,55	0,55	0,50	0,68	0,66	0,70
Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів та відсоткових витрат пов'язаних із залученням	Таскомбанк	1,34	1,47	1,49	1,59	2,14	2,24
	Ощадбанк	2,19	1,91	1,97	1,64	1,44	1,43
	Кредобанк	1,99	1,68	1,54	2,01	2,64	2,97
Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій	Таскомбанк	0,05	0,05	0,05	0,07	0,06	0,05
	Ощадбанк	0,11	0,09	0,11	0,08	0,15	0,04
	Кредобанк	0,05	0,07	0,07	0,09	0,11	0,13
Чистий спре	Таскомбанк	0,08	0,07	0,04	0,07	0,08	0,08
	Ощадбанк	0,05	0,06	0,09	0,05	0,15	0,20
	Кредобанк	0,06	0,09	0,08	0,10	0,12	0,14

Джерело: складено на основі [10-12]

Щодо показника ризику, то тут спостерігаються певні коливання, починаючи з 2010 року коефіцієнт якості кредитного портфеля поступово зростає і на кінець 2014 року досяг свого найбільшого значення – 0,19, після чого тенденція пішла на спад.

Аналізуючи показники АТ «Таскомбанку», який представляє групу банків з українським капіталом, слід зазначити, що на протязі 2010-2014 рр. на фоні зростання показників дохідності спостерігається спадна тенденція ризику. З 2015 р. значення обох показників мали також спадний характер. Проте, аналізуючи показники дохідності та ризику окремо, одержати достовірні результати щодо якості управління кредитним портфелем досить складно. З цих позицій видається найбільш обґрунтованим оцінювати ефективність кредитних операцій банку за співвідношенням очікуваних доходів та кредитного ризику. Ефективність

управління кредитним портфелем розраховується за наступною формулою:

$$\text{ЕУКП} = (\text{ДКП} - r_0) / \text{РКП} \quad (1)$$

де ЕУКП – коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем;

ДКП – дохідність кредитного портфеля;

r_0 – безризикова ставка;

РКП – ризик кредитного портфеля [13].

На рис. 2 висвітлено, що тенденції показників ефективності управління кредитним портфелем (як досліджуваних банків так і банківської системи в цілому) мають схожий характер і відображають результати економіко-політичного становища в Україні. Зростання значення коефіцієнта на проміжку 2010-2012 років переходить у стрімке зниження даного показника до від'ємного значення, що зафіксовано в 2015 році.

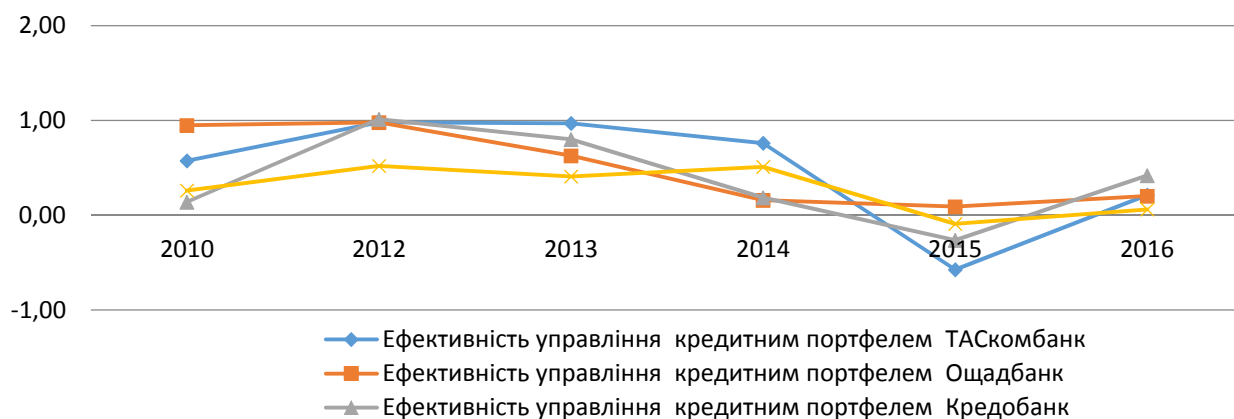

Рисунок 2 - Коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем банків

Джерело: побудовано на основі [9- 12]

Незважаючи на схожу тенденцію, кожний банк має свої особливості розвитку зазначеного показника. Найбільш стрімке зниження коефіцієнта ефективності на проміжку 2012-2014 років характерне саме для Кредобанку, що пов'язано з різким підвищенням ризику кредитного портфеля на фоні падіння дохідності кредитних операцій. Аналізуючи ефективність управління Ощадбанку, варто відмітити, що незважаючи на спадну тенденцію протягом 2012-2016 рр. значення нижче нуля даного показника не зафіксовано. Найбільшого від'ємного значення у 2015 році досягнув АТ «Таскомбанк» (- 0,06), хоча на протязі 2010-2014 років коефіцієнт мав помірний характер змін. Саме для АТ «Таскомбанк» політико-економічна нестабільність стала найбільш відчутною.

В цілому по банківській системі найвище значення коефіцієнта ефективності управління кредитним портфелем спостерігається на кінець 2008 р. – 0,52, а найнижче у 2015 р. – 0,09. Так, за результатами 2015 р. ефективність

управління кредитним портфелем вітчизняної банківської системи знизилась на 0,42, що підкреслює значний вплив ризику, оскільки за результатами 2015 року обсяг сформованих резервів збільшився на 67 млрд грн або на 35 % до попереднього року. У 2016 році банківським установам вдалось підвищити ефективність управління кредитним портфелем, який станом на 01.01.2017 р. становив 0,06.

Отримані результати дають можливість стверджувати, що ризик та дохідність відображають вплив на ефективність управління кредитним портфелем. З метою підтвердження залежності та визначення ступеню впливу зазначених показників проведено регресійний аналіз. На основі отриманих результатів побудовано регресійні моделі (табл. 5), які відображають залежність між показниками, де:

У – коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем банку;
 X1 – облікова ставка;
 X2 – дохідність;
 X3 – ризик.

Таблиця 5 Регресійні моделі

ТАСКОМБАНК: $Y = 1,28 - 0,1x_1 + 0,04x_2 - 0,02x_3$
Значення коефіцієнта множинної кореляції ($R=0,86$) вказує на те, що між факторними (облікова ставка, дохідність та ризик) та результативною (коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем) ознаками існує щільний прямий зв'язок. Значення коефіцієнта детермінації ($R^2=0,75$) вказує на те, що варіація показника ефективності управління кредитним портфелем на 75% пояснюється варіацією врахованих факторів, а вплив на даний коефіцієнт неврахованих факторів становить 25%. Статистична значущість даної регресійної моделі підтверджена за допомогою F-знач.

ОЩАДБАНК: $Y = -1,14 - 0,02x_1 + 0,14x_2 - 0,03x_3$
Оцінюючи коефіцієнт детермінації даного банку ($R^2=0,91$) можна сказати, на 91 % ефективність управління кредитним портфелем залежить від показників дохідності, ризику та облікової ставки. Коефіцієнт кореляції ($R=0,95$) характеризує щільний прямий зв'язок. F-знач.=0,001, що є меншим ніж 0,05, що дає можливість зробити висновок, що отримане рівняння регресії є статистично значущим.
ОЩАДБАНК: $Y = -1,14 - 0,02x_1 + 0,14x_2 - 0,03x_3$
Оцінюючи коефіцієнт детермінації даного банку ($R^2=0,91$), можна сказати, що на 91 % ефективність управління кредитним портфелем залежить від показників дохідності, ризику та облікової ставки. Коефіцієнт кореляції ($R=0,95$) характеризує щільний прямий зв'язок. F-знач.=0,001, що є меншим ніж 0,05, що дає можливість зробити висновок, що отримане рівняння регресії є статистично значущим.
БАНКІВСЬКА СИСТЕМА: $Y = 0,23 - 0,05x_1 + 0,05x_2 - 0,01x_3$
Значення коефіцієнта множинної кореляції ($R=0,82$) вказує на те, що між факторними (облікова ставка, дохідність та ризик) та результативною (коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем) ознаками існує щільний прямий зв'язок. Значення коефіцієнта детермінації ($R^2=0,68$) свідчить, що варіація показника ефективності управління кредитним портфелем на 68% пояснюється варіацією врахованих факторів, а вплив на даний коефіцієнт неврахованих факторів становить лише 32%. F-знач.=0,04, що є меншим ніж 0,05, що дає можливість зробити висновок, що отримане рівняння регресії є статистично значущим.

Джерело: розраховано авторами

Саме коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем Кредобанку найбільшою мірою (на 93 %) залежить від впливу таких показників як: облікова ставка, дохідність та ризик. Вплив інших факторів, які не враховані при розрахунку ефективності, становить лише 7 %. Найвищий показник впливу неврахованих факторів на результативну ознаку припадає на банківську систему (32 %), тобто при розрахунку показника коефіцієнта ефективності управління портфелем банківської системи до формули потрібно включити інші фактори з метою отримання адекватного результату.

Висновки. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що останні три роки кредитна діяльність банків України знаходиться у дуже тяжкому фінансовому становищі. Незважаючи на висхідну тенденцію обсягу виданих кредитів, якість кредитного портфеля значно погіршилась у зв'язку зі зростанням проблемної заборгованості та як результат - зменшення доходів. Розрахований коефіцієнт ефективності управління кредитним портфелем наочно підтверджує залежність даного показника від значення ризику та дохідності.

З метою підтвердження залежності та визначення ступеню впливу зазначених показників на ефективність управління кредитним портфелем було побудовано економіко-математичну модель на прикладі як окремих банків так і банківської системи в цілому. Запропонована модель враховує вплив трьох основних факторів – облікова ставка, рівень ризику та дохідності. Результати аналізу дали змогу визначити, що підвищення значення показників облікової ставки та ризику на 1 п. мають зворотній вплив на коефіцієнт ефективності управління портфелем, тоді як збільшення дохідності підвищує даний показник. На основі отриманих результатів слід відмітити, що запропонована модель є значущою і адекватною, оскільки варіація показника ефективності управління кредитним портфелем більше ніж на 90% пояснюється варіацією врахованих факторів. Виявлена залежність факторів є досить закономірною, отже, модель може бути рекомендована для практичного використання. У зв'язку з цим слід зазначити, що використання даного методу визначення ефективності управління кредитним портфелем дозволять менеджменту банку приймати обґрунтовані управлінські рішення. Це дасть можливість

зважаючи на підходи до формування лише прибутковості, але й реальний рівень кредитного портфеля, беручи до уваги не ризику кредитних операцій.

Література:

1. Бугель Ю.В. Поняття кредитного портфеля комерційного банку та необхідність ефективного управління ним [Електронний ресурс] / Ю. Бугель // Світ фінансів. – 2011. – Вип. 2. – С. 98-107. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2011_2_13.
2. Визначення «кредитний портфель»: офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123409.
3. Голуб В. М. Управління кредитним портфелем комерційного банку : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / В. М. Голуб; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2004. – 19 с.
4. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – Львів : Центр Європи, 2000. – 576 с.
5. Лаврушин О. І. Банківська справа / О. І. Лаврушин. – М. : Банківський і біржовий науково-консультаційний центр ; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2005. – С. 365.
6. Пашков А. І. Оцінка якості кредитного портфеля // Бухгалтерія й банки. – 2015. – № 3. – С. 29-34.
7. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку : підр. / Л. О. Примостка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2004. – С. 488.
8. Чудновиц Г. О. Формування портфелю кредитних продуктів у комерційному банку. – 2015 [Електронний ресурс] / Г. О. Чудновиц. – Режим доступу : <https://goo.gl/j9cSyE>.
9. Основні показники діяльності банків України: офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/2W8835>.
10. Фінансова звітність АТ «ТАСКОМБАНК» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/WFooU4>.
11. Фінансова звітність ОЩАДБАНКУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ua/about/reporting/>
12. Фінансова звітність КРЕДОБАНКУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/KZkr9p>
13. Лисенок О. Е. Оцінка ефективності управління кредитним портфелем вітчизняних банків / О. Е. Лисенок // Вісник ЖДТУ. – 2013. – № 3 (65). – С. 103-105.

References:

1. Bughelj, Ju. V.(2011), "The concept of a commercial bank loan portfolio and the need for effective management of it", *Svit finansiv*, [Online], vol. 2, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svitfin_2011_2_13 (Accessed 18 November, 2017).
2. National Bank of Ukraine (2017), "Definition of the Credit Portfolio", available at: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123409 (Accessed 18 November 2017).
3. Gholub, V. M.(2004), "Commercial Bank Credit Portfolio Management", Abstract of Ph.D. dissertation, Kyiv, Ukraine.
4. Zaghorodnij, A. Gh and Smovzhenko, T. S. (2000), *Finansovyi slovnyk* [Financial dictionary], Center of Europe, Lviv, Ukraine.
5. Lavrushyn, O. I. (2005), *Bankivsjka sprava* [Banking], *Bankivsjkyj i birzhovij naukovo-konsuljtacijnyj centr*, Kyiv, Ukraine.
6. Pashkov, A. I. (2015), "Assessment of the quality of the loan portfolio", *Finansovyi prostir*, vol. 3, pp. 29-34.
7. Prymostka, L. O. (2004), *Finasovyi menedment u banku* [Financial management in the bank], *KNE*, Kyiv, Ukraine.
8. Chudnovyc, Gh. O.(2015), "Creation of a portfolio of loan products in a commercial bank", *Svit finansiv*, [Online], available at: <https://goo.gl/j9cSyE> (Accessed 18 November 2017).
9. National Bank of Ukraine (2016), "Main indicators of activity of Ukrainian banks", available at: <https://goo.gl/2W8835> (Accessed 18 November, 2017).
10. AT «Tascombank» (2017), "Financial statements of AT «Taskombank»", available at: <https://goo.gl/WFooU4> (Accessed 18 November 2017).
11. Oshhadbank (2017), "Financial statements of Oshhadbank", available at: <https://www.oschadbank.ua/ua/about/reporting/> (Accessed 18 November 2017).
12. Kredobank (2017), "Financial statements of kredobank", available at: <https://goo.gl/KZkr9p>
13. Lysenok, O. E.(2013), "Assessment of the effectiveness of management of the credit portfolio of domestic banks", *Visnyk ZhDTU*, vol. 3(65), pp. 103-105.

